

BOLALARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Ochilova Nazira Umarovna

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar 19-DMTT

tarbiyachisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik asoslari ilmiy-pedagogik jihatdan keng tahlil qilinadi. Bolalarda tabiatga hurmat, atrof-muhitni asrash, resurslardan oqilona foydalanish kabi ko'nikmalarni erta yoshdan rivojlantirishning metodik usullari, maktabgacha va boshlang'ich ta'limda qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar, o'yin va amaliy mashg'ulotlar orqali ekologik tarbiyaning samaradorligi yoritiladi. Shuningdek, oilaviy va jamoaviy muhitning bolalarning ekologik ongini shakllantirishdagi roli tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ekologik madaniyat, maktabgacha tarbiya, pedagogik yondashuv, bolalar, tabiatni muhofaza qilish, barqaror rivojlanish

Kirish

Global ekologik muammolar, iqlim o'zgarishi va resurslarning cheklanganligi bugungi kunda bolalar tarbiyasida ekologik ongni shakllantirish zaruratini oshirmoqda. Bolalik davri insonning butun hayoti davomida tabiat bilan munosabatini belgilovchi eng muhim davr hisoblanadi. Shu bois, bolalarda ekologik madaniyatni erta yoshdan shakllantirish pedagogikaning dolzarb vazifalaridan biridir.

Maktabgacha va boshlang'ich yoshdagi bolalarda ekologik tarbiya nafaqat bilim va ko'nikmalarni shakllantiradi, balki ularning hissiy va axloqiy rivojlanishiga, ijtimoiy mas'uliyat hissining uyg'onishiga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ekologik tarbiya bolaning ijtimoiy faoliyati, hamkorlik ko'nikmalari va tabiiy muhitga nisbatan hurmatini oshiradi.

Ekologik madaniyatning pedagogik mohiyati

Ekologik madaniyat — bu tabiatni muhofaza qilish, atrof-muhitni asrash, resurslarni oqilona ishlatish va tabiatga hurmatni o'z ichiga oluvchi tizimli bilim, ko'nikma va qadriyatlar majmuasi hisoblanadi. Pedagogik nuqtai nazardan, bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirish — bu bilim berishdan tashqari, ularni amaliy harakat va hissiy munosabat orqali rivojlantirish jarayonidir.

Bola tabiatni sevishni va unga g'amxo'rlik qilishni oilada, bog'chada va maktabda o'rganadi. Shu bois, ekologik tarbiyaning pedagogik asoslari sifatida didaktik va tarbiyaviy yondashuvlarni uyg'unlash zarur. Misol uchun, bolalarga tabiatdagi hayvonlar va o'simliklarning hayotiy sikllari, suv va havo resurslarining ahamiyati amaliy tarzda ko'rsatilishi mumkin.

Pedagogik yondashuvlar va metodlar

Bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishda quyidagi pedagogik yondashuvlar samarali hisoblanadi:

1. **Ko'rgazmali vositalar va o'yinlar:** Rasmlar, modellash, o'yin mashg'ulotlari orqali bolalar tabiatdagi jarayonlarni o'rganadi va ularga qiziqish uyg'otadi.
2. **Amaliy faoliyat:** Daraxt ekish, atrofni tozalash, qushlar uchun ovqat tayyorlash kabi amaliy mashg'ulotlar bolalarda ekologik mas'uliyatni shakllantiradi.

3. **Suhbat va maslahatlar:** Pedagoglar bolalar bilan ekologik mavzularni muhokama qiladi, savol-javob orqali tushuntiradi, hissiy jihatdan uygʻotadi.

4. **Oilaviy hamkorlik:** Ota-onalar bolalarni tabiatni muhofaza qilishga jalb qiladi, uyda ekologik odatlarni shakllantirishga yordam beradi.

Shuningdek, bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda mashgʻulotlar turini va davomiyligini belgilash muhimdir. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun oʻyin va kuzatuv asosida ekologik tarbiya eng samarali hisoblanadi.

Ekologik madaniyat va ijtimoiy rivojlanish

Bolalarda ekologik madaniyat nafaqat tabiatga hurmatni shakllantiradi, balki ijtimoiy masʼuliyat, hamkorlik va mehnatsevarlik kabi shaxsiy sifatlarni rivojlantiradi. Bolalar birgalikda tabiatni asrash faoliyatiga jalb etilganda, ular muloqot, hamkorlik va ijtimoiy rollarni oʻrganadi. Bu esa kelajakda masʼuliyatli va ekologik ongli shaxsni tarbiyalaydi.

Xalqaro tajriba shuni koʻrsatadiki, koʻpgina rivojlangan mamlakatlarda ekologik tarbiya maktabgacha taʼlimning ajralmas qismi hisoblanadi. Bolalarga tabiatni sevish, resurslarni tejash va chiqindilarni ajratib yigʻish koʻnikmalarini erta yoshdan oʻrgatish samarali natija beradi.

Amaliy tavsiyalar

1. Pedagoglar ekologik mavzularni oʻyin, hikoya va amaliy mashgʻulotlar orqali tushuntirsin.
2. Bolalar oilada ham ekologik odatlarni amaliyotda qoʻllashiga oʻrgatilsin.
3. Maktabgacha taʼlim muassasasida tabiatni asrash loyihalari tashkil etilsin, masalan, bogʻda kichik ekologik bogʻlar yaratish.

4. Bolalarda ekologik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish uchun interaktiv faoliyatlar, masalan, chiqindilarni ajratish va qayta ishlash amaliyotini qo'llash tavsiya etiladi.

Xulosa

Bolalarda ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik asoslari maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida tizimli tarzda amalga oshirilishi zarur. Pedagogik yondashuvlar, o'yin va amaliy mashg'ulotlar, oilaviy hamkorlik va muhitga qiziqish uyg'otish orqali bolalar tabiatni muhofaza qilishga va ekologik mas'uliyatni his qilishga o'rgatiladi. Shu yo'l bilan kelajakda barqaror va sog'lom jamiyatni shakllantirishda poydevor qo'yiladi.